

jälgige, et nad oleksid piisavalt kas-
tetud, eemaldage altpoolt kuivanud
lehti ja vajadusel toestage kõrvalha-
rusid, mis on kerged murduma. Kas-
vuhoones kipub liikumisruumi tava-
liselt nappima ja nii võibki mõnest
varrest kogemata ilma jääda.

Saatuslik öökülm

Sel aastal saabusid esimesed öö-
külmad Saaremaa kohta päris var-
rakult ja miinuskraade oli palju.
Külm võttis jakoonijuure lehed ära,
ja minu taimed, kuigi nad olid suu-
red ja võimsad, ei jõudnudki õitse-
ma hakata. Ehk õnnestub mõnel tei-
sel aastal nende kollaseid õisi näha.

Mugulaid üles võttes üllatusin
taas, sest nad polnud sugugi sel-
lised nagu need, mis postiga sain.
Ilmselt oli süüdi vara saabunud öö-
külm, mis ei lasknud neil nii palju
kosuda kui vaja. Saagi kasvatami-
seks vajab jakoonijuur 6–7 kuud.

Pruunika koorega mugulad olid
pikad ja potsakalt saledad nagu daa-
lial, kaalusid 100–900 grammi. Vil-
jaliha oli hamba all mõnusalt magus
ja krõmpsuv. Kuna mugulad on hästi
haprad ja murduvad kergesti, tu-
leb nad mullast välja võtta väga et-
tevaatlikult.

Eelistan jakoonijuure mugulaid
süüa toorelt. Pruun koor tuleb noa-
ga kraapides kergelt lahti. Pärast
keetmist eraldub koor veelgi pare-
mini, nagu keedupeedil.

Liiva sisse hoiule

Jakoonijuurel ma kasvuajal haigu-
si ei täheldanud, taimed sirgusid
jõudsalt. Minu kogemus piirdub
muidugi vaid kasvuhoones kasva-
tamisega.

Sügisel panin mõned mugu-
lad ka keldrisse liiva sisse säilima –
eks näis, kas peavad kevadeni vas-
tu. Osa väikesi mugulaid aga jätsin
kasvuhoonesse mulla sisse ja katsin
korralikult lehtedega kinni. Ehk õn-
nestub ka niimoodi ületalve hoida.

Jakoonijuure mugulates sisaldu-
vad ühendid toetavad kasulike soo-
lebakterite tegevust, soodustades
sellega seedimist. Mugulates on vähe
rasva ja proteiine, kuid palju kaaliu-
mi ja antioksidante, neis leidub ka
insuliini. Jakoonijuur on sobiv toit
diabeetikutele, sest mugulates sisal-
duvad suhkrud ei tõsta veresuhkru
taset. Jakoonijuur tugevdab ka im-
muunsüsteemi.

HELI KUUSK

Hoolas pilk õunakastidele

HEIKI MAIBERG

Detsembris vaadake hoiule pandud õunad üle igal nädalal, et haigused ei pääseks levima.

Oktoobris-novembris
piisas, kui kontrollisi-
te säilitamisele pan-
dud sügis- ja taliõu-
nu paar korda kuus.
Nüüd tuleb seda haka-
ta tegema aga tiheda-
mini, igal nädalal. Siis
saate varakult leida ja
välja sorteerida rikne-
ma hakkavad viljad, et
need terveid ei naka-
taks.

Miks koor pruunistub

Füsioloogilistel hai-
gustel – koore ja kude-
de pruunistumine, vil-
jade täpilisus ja laikusus
– on mitu põhjust.

- Tugev talvine võra-
lõikus ja sellele järgnev intensiiv-
ne vesivõsude kasv.
- Väike saak, kui õunad kasvavad
normaalset suuremaks.
- Hilinenud lämmastikväetami-
ne ja üleväetamine.
- Tasakaalustamata väetamisel
kaaliumi liig, mis pidurdab kalt-
siumi omastamist mullast.
- Hilinenud koristamine või vilja-
de ülevalnimine.

Levinumaid seenhaigusi

■ **Hahkhallitus** (*Botrytris cine-
rea*). Tumepruun ebakorrapärane
mädalaik laieneb kiiresti üle kogu
vilja ning kattub hiirhallide tom-
bukestega (seene mütseelipõimi-
kud). Haigus lööbib kiiresti haige
viljaga kokku puutuvatele terve-
tele õuntele ja nii võivad nakatu-
da kõik kastis olevad õunad. Siit
järelendus: hoiustatavaid õunu tu-
leb sagedasti kontrollida!

■ **Laomädanik** (haigusetkitaja
Gloeosporium perennans jt) on ter-
ravalt piiritletud, keskelt heledam
pruun laik õuna pinnal, mis ula-
tub koonusjalt viljalihasse. Vane-
mal laigul võivad olla kuivad või

limased beežid, hallid, kollakad
või roosad eospadjandid.

■ **Punakaste** (*Fusarium* sp.). Na-
katunud vilja seemned kattuvad
heleda seenniidistikuga, millele
järgneb vilja kudede pruunistumi-
ne seemnekambritest väljapoole.
Protsess võib seiskuda nii, et õuna
pinnal on ainult 1 cm paksune ter-
ve kiht. Eriti kahjustab avatud õie-
karikaga sorte nagu 'Karksi renett',
'Antonovka' jt.

■ **Puuviljamädanik** (*Monilia
fructigena*). Õuna pinnal areneb
kiiresti pruun laialivalguv mäda-
ne laik. Jahedas ruumis muutub
kogu vili mustaks. Haigus tabab
õunu juba aias, kahjustab peami-
selt suvi- ja sügissorte.

■ **Ruugemädanik** (tekitaja
Cladosporium herbarum). Nakatu-
nud õunal tekib algul ovaalne või
ebakorrapärane helepruun, vei-
di sisselangev pehme laik. Hiljem
haarab see suure osa vilja pinnast
või moodustab ümber õuna kitsa
vöötaolise riba, muutudes kurrul-
liseks ja hiljem mustaks.

"Õun aias ja köögis",
Maalehe Raamat 1999